

УДК 378.147: 159.925.8

DOI 10.34142/27091805.2022.3.02.03

© **Перетяга Людмила Євгенівна**

доктор педагогічних наук, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Харків, Україна

email: leperetyagavvmakarov@gmail.com<https://orcid.org/0000-0002-3686-2601>

СТРУКТУРА РОЗВИТКУ ГОЛОСОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

(теоретико-методологічний аспект)

У статті обґрунтовується сутність голосової культури майбутнього вчителя та структуру, яка представлена єдністю чотирьох взаємопов'язаних структурних блоків: професійно-педагогічного, технічного, гігієнічного, психологічного. Новизна дослідження полягає в цілісному виділенні функціональних компонентів, що забезпечують реалізацію структурних компонентів голосової культури, а їх виділення розкриває процесуальну сторону цього питання. Встановлено, що голосова культура має складну структуру, яка представлена єдністю чотирьох взаємопов'язаних блоків: професійно-педагогічного, технічного (забезпечення підготовки голосового апарату до підвищеного голосового навантаження), гігієнічного (підтримка голосового апарату у здоровому та працездатному стані), психологічного (спрямовання на досягнення взаєморозуміння з іншими суб'єктами педагогічного процесу шляхом урахування особливостей голосоутворення). Виділені структурні блоки представлені єдністю чотирьох універсальних для кожного структурного блоку компонентів: мотиваційно-аксіологічного, когнітивного, діяльнісно-практичного та рефлексивного. Виходячи зі специфіки діяльності вчителя та варіативності його взаємин, визначено основні функції: пізнавальна, гностична, ціннісно-орієнтаційна, прогностично-орієнтована, прогностично-профілактична, комунікативна, розвивально-виховна, енергетична, розподільна, захисна, рефлексивна. Доведено, що оволодіння вчителем культурою голосу дозволяє зменшити негативний вплив факторів професійної діяльності на стан голосового апарату вчителя та підтримувати стан голосового апарату в здоровому та працездатному стані. Сформульовано припущення, що розвиток вокальної культури допомагає досягти кращої взаємодії з оточуючими і з мінімальними наслідками для стану свого голосового апарату.

Ключові слова: голос, голос мовлення, порушення голосу, майбутні вчителі, культура голосу, структурні блоки, структурно-функціональні компоненти, професійна підготовка.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

В урядових документах, зокрема законах України «Про освіту» (2017), «Про загальну середню освіту» (2022), «Про вищу освіту» (2014), Державній програмі «Вчитель» (2002), Національній доктрині розвитку освіти України в ХХ столітті (2002), Національній стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 року (2013), йдеться про високі вимоги щодо рівня професійної підготовки вчителя, удосконалення якої є метою й засобом соціально-економічного та духовного прогресу суспільства. Розглядаючи проблему якісної професійної підготовки майбутнього вчителя, не можливо обійти один із важливих її аспектів – голосовий, оскільки голос є основним інструментом професійної діяльності. За даними психологів, ефективність процесу комунікації на

55 % залежить від візуальних уявлень, пов'язаних із зовнішнім виглядом, виразністю міміки, жестів, на 38 % забезпечується якістю голосу, його модульованістю, чіткістю та акцентованістю мови й лише 7 % визначається значенням слів. Саме тому, за класифікацією Союзу європейських фоніатрів (UEP), професія педагога належить до професії з високими вимогами до якостей голосу (Morrow, & Connor, 2011). Для педагога надзвичайно важливо не тільки мати технічно підготовлений голосомовний апарат, а й уміти підтримувати його у здоровому та працездатному стані, а також правильно та ефективно використовувати залежно від умов і завдань педагогічної діяльності.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Сучасними вченими досліджувалися різні аспекти проблеми підготовки майбутнього вчителя до

професійної діяльності. Це знайшло відображення в працях педагогів А. Бойко (2009), І. Глазкової (2004), Н. Гузій (2007), І. Зязюн (2011), А. Капської (2010), В. Лозової (2002), О. Отич (2014), І. Пальшкова (2014), Л. Пехоті (2003); психологів (Бех, 2018), та інших. Традиційно питання розвитку голосу вирішувалися в межах підготовки вчителів музики, передбачаючи розвиток вокального голосу (Л. Гавриленко (2012), Н. Гребенюк (2016), Л. Василенко, О. Прядко (2012) та ін.). Між тим питання мовного голосу педагога завжди охоплювало більш широке коло професійних умінь, пов'язаних із: педагогічною майстерністю (М. Барахтян (2018), Є. Барбіна (2012), І. Зязюн (2013), В. Семиченко (2007), Н. Тарасевич (2012) та ін.); педагогічною технікою (О. Абдуліна, І. Зязюн, В. Кан-Калік, В. Лісовська, О. Савченко, Н. Тарасевич) та інших.

Спостереження за професійною діяльністю вчителів та результати їхнього анкетування доводять, що саме голос найчастіше їх «підводить». Це може виявлятися по-різному: від суб'єктивних відчуттів (швидкої стомлюваності голосу, обмеження діапазону звучання, сухості в гортані, першінні) до повної втрати голосу. Порушення голосу знижують працездатність практично в усіх людей, а для представників голосомовних професій стають причиною того, що педагоги не можуть виконувати свої професійні обов'язки в повному обсязі та створюють загрозу професійній придатності. За даними лікарів-фоніатрів, рівень порушень голосу серед педагогів у середньому становить 65 % (Лаврова, 2007). Останнім часом спостерігається тривожна загальноосвітня тенденція збільшення кількості порушень голосу серед педагогів із 30 – 40 % (30 – 60-ті рр. ХХ ст.) до 55 – 60 % випадків у 90-ті роки ХХ ст. За останніми дослідженнями, 86 % учителів загальноосвітніх шкіл мають функціональні порушення голосу (Morrow, & Connor, 2011). Проблеми з голосом цікавлять широкий загал не тільки вітчизняних, але й зарубіжних дослідників, серед яких слід виділити праці L. Darnley (2005), E. Vilkman (2004), E. Niebudek-Bogusz (2006), M. Sliwińska-Kowalska (2006), S. Martin (2005) та ін. Світова спільнота щорічно 16 квітня, починаючи з 1999 року, відзначає Міжнародний день голосу (WorldVoiceDay), мета якого – привернути увагу людей до свого голосу та поширити знання про способи підтримки голосового апарату у здоровому та працездатному стані.

Найбільш схильними до виникнення порушень голосу є ті вчителі, які мають неправильну техніку голосоведіння, що призводить до

перенапруги голосового апарату. Це стає причиною виникнення різного роду порушень голосу, що виникає у працездатному віці (25–55 років) (Niebudek-Bogusz, & Sliwińska-Kowalska, 2006) та спричиняють тривалу непрацездатність, а іноді й інвалідність (Лаврова, 2007), змушуючи педагогів передчасно змінювати професію, а це позбавляє суспільство кваліфікованих кадрів (Шидловська, 2011, с. 224). Збільшення пенсійного віку в Україні вимагає від педагогів ще ретельніше піклуватися про стан свого голосового апарату, підтримуючи його в здоровому та працездатному стані. Найбільш схильними до виникнення порушень голосу є вчителі-початківці. Так, за нашими дослідженнями, вже на першому році роботи 55 % молодих педагогів мають різні за ступенем порушення голосу, а в перші три роки роботи – 72 %. Це дає право стверджувати, що більшість випускників педагогічних навчальних закладів не підготовлені належним чином до голосових навантажень, оскільки не вміють правильно та ефективно володіти своїм голосом.

Зростаючий відсоток порушень голосу серед дітей та підлітків (від 6 до 49 %) робить проблему формування голосової культури в майбутніх учителів особливо актуальною, оскільки голос учителя, його манера спілкування є своєрідним зразком для учнів, які досить легко засвоюють як гарні, так і погані звички. Отже, вчитель має бути яскравим прикладом правильного володіння голосомовним апаратом і підготовленим до профілактичної роботи щодо розвитку та охорони дитячого голосу.

Великі голосомовні навантаження, з якими доводиться постійно стикатися педагогам усіх спеціальностей, висувають підвищені вимоги до стану голосового апарату, змушуючи шукати нових ефективних шляхів його підтримки у здоровому та працездатному стані, оскільки існуючі методи дають короткочасний ефект, бо не усувають головну причину захворювань – невміле використання голосу.

Отже, виникає необхідність у застосуванні нових, ефективних способів, спрямованих, передусім, на профілактику виникнення проблем у роботі голосового апарату, орієнтованих на цілеспрямовану підготовку майбутніх учителів до великих голосових навантажень шляхом оволодіння навичками правильного та ефективного володіння голосомовним апаратом (Казюк, 2019).

Аналіз наукової літератури показав, що голос сьогодні є предметом дослідження багатьох наук: соціології, психології, лінгвістики, риторики,

фізики (акустики), фізіології, фоніатрії, логопедії, фонопедії тощо. Кожна з наук вивчає певні аспекти цього складного явища й має значні напрацювання в цьому напрямі, однак на сьогодні не сформовано єдиного підходу до вивчення голосу. Вирішення проблеми правильного та ефективного володіння голосом представниками голосомовних професій можливе лише на основі інтегративного підходу, на необхідності якого неодноразово наголошували фахівці-фоніатри (Казюк, 2019).

Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є формування голосової культури. Проведений аналіз наукової літератури засвідчив, що, незважаючи на те, що сучасні науковці використовують термін голосова культура, однак не розкривають його зміст і структурні компоненти, а відтак, відсутнє теоретико-методологічне обґрунтування змісту голосової культури майбутнього педагога (Hazlett, Duffy, & Moorhead, 2011).

Формулювання цілей та завдань статті.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування змісту голосової культури майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу. Голосова культура майбутнього педагога розглядається як складне, інтегроване, динамічне, особистісне кваліфікаційне утворення, що містить сукупність відносно статичних (структурних) і процесуальних (функціональних) компонентів, що дозволяє педагогам правильно та ефективно використовувати голосомовні якості залежно від умов і завдань професійної діяльності, досягаючи тим самим кращої взаємодії з оточуючими з мінімальними наслідками для стану свого голосового апарату (Перетяга, 2014).

Голосова культура має складну структуру. Це кваліфікаційне утворення, що містить чотири взаємопов'язані блоки: професійний (педагогічний), гігієнічний, технічний, психологічний. Виділення кожного з них забезпечує реалізацію важливих та необхідних умов для досягнення правильного та ефективного використання голосу, що може здійснюватися не тільки на професійному, а й на побутовому рівні.

На рис. 1 представлено блочну структуру голосової культури майбутніх учителів.

Рис. 1. Блочна структура голосової культури майбутніх учителів

На рис. 1 представлено універсальну модель голосової культури для представників усіх голосомовних професій, але її змістове наповнення буде змінюватися залежно від особливостей професійної діяльності представника голосомовної професії. Зупинимося на розгляді голосової культури майбутнього педагога.

Перший блок – професійний (педагогічний) – є найголовнішим серед інших, оскільки здійснює вплив на зміст інших блоків. Таке твердження ґрунтується на тому, що всі представники голосомовних професій хоча активно й використовують голос у професійній діяльності, однак застосовують різні його види.

Так, мовний голос є домінуючим у професійній діяльності читців, акторів, екскурсоводів, агітаторів, юристів, військових, дикторів радіо й телебачення, керівників, диспетчерів, логопедів, вихователів дошкільних установ, учителів та викладачів навчальних закладів різних рівнів та інші; вокальний голос: співаки різних жанрів та інші; вокально-мовний: театральні актори, музичні керівники дошкільних закладів, учителі музики в загальноосвітніх навчальних закладах, священики та інші. Варіативність використання різних видів голосу обумовлено завданнями професійної діяльності.

Другий блок – гігієнічний – передбачає підтримання голосового апарату у здоровому та працездатному стані та створює передумови для оволодіння іншими блоками, оскільки впоратися з підвищеним голосовим навантаженням як під час роботи з технічного вдосконалення, так і під час професійної діяльності може лише здоровий голосовий апарат.

Третій блок – технічний – обумовлений необхідністю спеціальної підготовки голосомовного апарату майбутніх представників голосомовних професій до активного використання в професійній діяльності.

Аналіз наукової літератури та власні спостереження довели, що в повсякденному житті голосовий апарат людини дуже легко справляється з голосовим навантаженням, тому що не має необхідності говорити довго, голосно та перед великою аудиторією незнайомих людей, що позбавляє від додаткового хвилювання та навантаження на голосовий апарат.

З огляду на те, що голосомовні якості більшості людей недосконалі, виникає необхідність у технічному вдосконаленні голосу шляхом роз-

криття природного потенціалу та оволодінні прийомами правильного й ефективного використання в професійній діяльності, що дозволяє максимально використовувати природний голосовий потенціал особистості при мінімальних наслідках для організму педагога.

Четвертий блок – психологічний. Оскільки для педагога важливо, щоб його слова були не тільки почуті, а й як найкраще сприйняті оточуючими, виникає необхідність у виділенні останнього четвертого блоку – психологічного, що ґрунтується на сучасних здобутках з психології, лінгво-психології та невербальної комунікації й дозволяє досягнути кращої взаємодії з оточуючими на основі врахування особливостей звучання голосу.

Будова кожного із виділених блоків представлена чотирма універсальними компонентами, а саме: мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісно-практичним та особистісно-рефлексивним, що відображають послідовність формування блоків голосової культури (див. рис. 2).

Між виділеними структурними компонентами голосової культури та блоками існують міжкомпонентні та міжблочні зв'язки, що впливають один на одній та спричиняють розвиток кожного з них.

Мотиваційно-ціннісний компонент характеризується потребами в удосконаленні власних голосомовних якостей, інтересом до розширення знань про голос, ціннісним ставленням до голосу як основного інструмента професійної діяльності педагога, від стану та працездатності якого залежить «професійне довголіття» педагога, успіх професійної діяльності, який легко пошкодити та важко відновити.

Когнітивний компонент охоплює систему знань про голос, що ґрунтується на досягненні різних сучасних наук про голос (анатомії, фізіології, гігієни, фоніатрії, фонопедії, логопедії), які є важливими для професійної діяльності педагога.

Діяльнісно-практичний компонент голосової культури майбутнього вчителя характеризується системою умінь (гігієнічних, технічних, психологічних і професійних (педагогічних)) для правильного та ефективного використання голосового апарату.

Особистісно-рефлексивний компонент передбачає самооцінку звучання голосу з подальшим цілеспрямованим удосконаленням знань, умінь та навичок, а також прагнення до їх удосконалення.

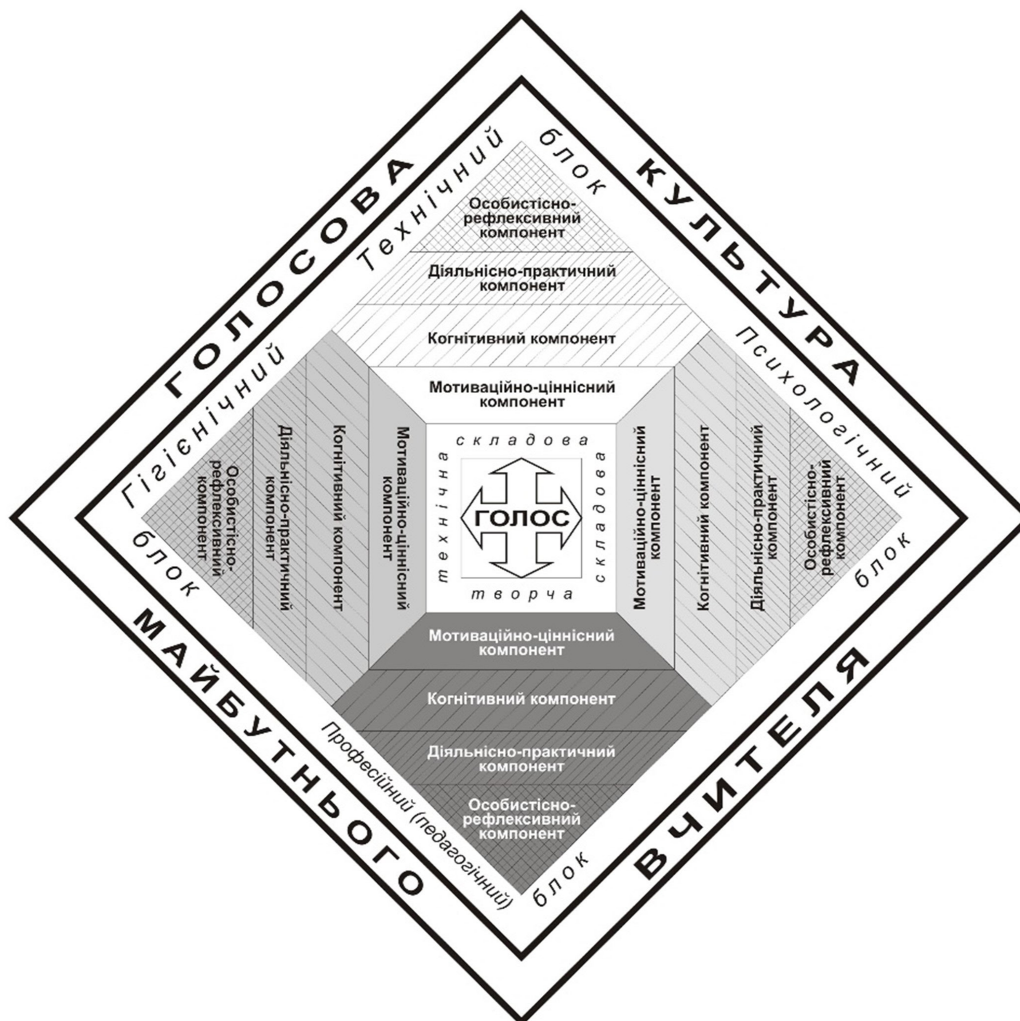

Рис. 2 Структура голосової культури

Виокремлення структурних компонентів не є достатнім для розкриття суті голосової культури майбутнього вчителя, оскільки структура не відтворює її дієвості у професійній діяльності.

Виходячи з цього, виникає необхідність у висвітленні функціональних компонентів голосової культури майбутнього вчителя, що характеризуються зв'язком зі структурними компонентами та між собою. Кожна із функцій відображає різноманітність вирішення вчителем педагогічних завдань, виходячи з яких, визначаємо основні функції, а саме:

- пізнавальну (спрямована на забезпечення майбутніми вчителями системи інтегративних знань про голос, що є здобутками різних наук);
- гностичну (сприяє засвоєнню й узагальненню знань, умінь, набуттю досвіду правильного та ефективного використання голосу в професійній діяльності, сприяє інтелектуальному розвитку

особистості майбутнього вчителя);

- ціннісно-орієнтаційну (орієнтує поведінку майбутніх учителів, спираючись на ціннісне ставлення до голосу);
- прогностично-спрямувальну (прогнозує звучання голосу майбутнього вчителя залежно від завдань та умов професійної діяльності);
- прогностично-передбачувальну (передбачає поведінку інших на основі врахування особливостей звучання голосу);
- розвивально-виховну (сприяє розвитку особистості майбутнього вчителя, його вмінь аналізувати навчально-виховні ситуації та коректно використовувати голосомовні якості залежно від завдань та умов педагогічної діяльності);
- комунікативну (забезпечує встановлення та підтримку ефективної взаємодії із суб'єктами педагогічного процесу);
- енергетичну (сприяє максимальному роз-

криттю природних голосових якостей педагога при мінімальних наслідках для стану голосового апарату);

- дозувальну (приводить у відповідність кількість голосового навантаження на основі врахування стану та можливостей голосового апарату);

- захисну (дозволяє правильно, ефективно та безпечно використовувати голосомовний апарат у професійній діяльності, попереджуючи виникнення порушень голосу);

- рефлексивну (забезпечує розвиток якостей та здібностей оцінити стан голосового апарату, спонукає до постійного вдосконалення роботи голосомовного апарату);

- корекційну (сприяє корекції звучання голосу педагога).

Визначення функціональних компонентів голосової культури підкреслює багатоаспектність змісту цього поняття. Установлено, що функції забезпечують реалізацію структурних компонентів голосової культури, а їх виділення розкриває її процесуальну сторону. Таким чином, розроблено й теоретично обґрунтовано структуру голосової культури майбутнього вчителя. Сукупність методологічних підходів (системного, культурологічного, особистісно-діяльнісного, ресурсного, технологічного) дозволяє досліджувати суть, зміст, структуру голосової культури й забезпечити технологію формування голосової культури майбут-

ніх учителів.

Уважаємо, що процес формування голосової культури є тривалим у часі й має продовжуватися впродовж професійної діяльності представників голосомовних професій.

Таке твердження ґрунтується на тому, що голос є унікальним явищем, який, незважаючи на численні дослідження, продовжує залишатись до кінця не вивченим. Завдання професійного навчального закладу в цьому процесі – сформувати всі структурні компоненти виокремлених нами блоків на необхідному достатньому рівні для правильного та ефективного, а найголовніше, безпечного використання голосомовних якостей у професійній діяльності.

Висновки. Отже, володіння педагогом голосовою культурою дозволяє зменшувати негативний вплив чинників професійної діяльності на стан голосового апарату педагога, а також підтримувати стан голосового апарату у здоровому і працездатному стані шляхом технічного вдосконалення його роботи та оволодіння ефективними прийомами його використання залежно від завдань та умов професійної діяльності, досягаючи кращої взаємодії з оточуючими з мінімальними наслідками для стану свого голосового апарату.

Перспективним напрямом подальшої роботи є виявлення потенціалу фахових дисциплін з метою формування голосової культури майбутніх педагогів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Hazlett, D. E., Duffy, O. M., & Moorhead, S. A. (2011). Review of the impact of voice training on the vocal quality of professional voice users: implications for vocal health and recommendations for further research. *Journal of voice : official journal of the Voice Foundation*, 25(2), 181–191. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2009.08.005>

Martin, S., Darnley, L., (2005). *Theteach in gvoice*. Whurr Publisher, 192 p.

Morrow, S. L., & Connor, N. P. (2011). Comparison of voice-use profiles between elementary classroom and music teachers. *Journal of voice : official journal of the Voice Foundation*, 25(3), 367–372. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2009.11.006>

Niebudek-Bogusz, E., & Sliwińska-Kowalska, M. (2006). Ocena przydatności analizy akustycznej z zastosowaniem próby obciążeniowej w diagnostyce chorób zawodowych narządu głosu [Applicability of voice acoustic analysis with vocal loading test to diagnostics of occupational voice diseases]. *Medycyna pracy*, 57(6), 497–506.

Vilkman E. (2004). Occupational safety and health aspects of voice and speech professions. *Folia phoniatica et logopaedica : official organ of the International Association of Logopedics and Phoniatics (IALP)*, 56(4), 220–253. <https://doi.org/10.1159/000078344>

- Абдуліна, Н. (б.д.). *Естетичне виховання майбутніх вчителів сільської школи*. https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/5/visnuk_29.pdf
- Барахтян, М. (2018). Роль риторичної освіти у формуванні комунікативної компетентності майбутнього вчителя. *Педагогічні науки*, (139), 20–25. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24327/Barakhtyan.pdf?sequence=1>
- Барбіна, Є. (2012). Мистецтво моделювання викладачем ВТНЗ успіху професійно-педагогічної діяльності у процесі підвищення професійної компетентності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*, 7-8. http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2012_7-8_20
- Бех, І. (2018). Особистість на шляху до духовних цінностей. «Букрек». https://lib.iitta.gov.ua/717891/1/Особистість_на_шляху_до_духовних_цінностей.pdf
- Бойко, А. Л. (2009). Науково-методичний супровід професійно-педагогічної підготовки вчителя. *Педагогічні науки*, (2), 55-63. <http://surl.li/kkgsq>
- Гавриленко, Л. М. (2012). Вокально-методичні принципи навчання дітей співу за М. Леонтовичем. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, (12), 310-313. <http://surl.li/kkgsv>
- Глазкова, І. Я. (2004). Підготовка майбутнього вчителя до організації навчального діалогу в професійній діяльності. *Автореферат дис. канд. пед. наук: Бердянський національний держ. ун-т.*–Харків.
- Гузій, Н. В. (2007). Категорія професіоналізму в теорії і практиці підготовки майбутнього педагога. *Національний педагогічний університет імені МП Драгоманова*. Київ.
- Зязюн, І. (2013). Історичні витоки психологічної педагогіки. *Рідна школа*, (11), 3–12. http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2013_11_3.
- Казюк, Л.Н. (2019). Функціональні порушення голосу (ФПГ). Практична медицина, 6 серпня. <https://www.seaclinic.ks.ua/praktika/funktsionalni-porushennya-golosu-fpg.html>
- Капська, А. (2010). Деякі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка*. Серія: Педагогічні науки, (15), 12-16.
- Лаврова, Є. В. (2007). Історичний аспект проблеми вивчення голосу і його патології та її сучасний стан. *Логопедія. Основи фонопедії*. Глава 1. <http://um.co.ua/14/14-3/14-38755.html>
- Лозова, В. (2002). Педагогічна підготовка викладачів вищих навчальних закладів. *Педагогіка та психологія*, (21), 60–63.
- Отич, О. (2014). *Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи*. Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс-ЛТД». https://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_OTICH_KIEB-2.pdf
- Пальшкова, І. (2014). Підготовка вчителя в контексті сучасної гуманістичної освітньої парадигми. *Педагогіка вищої та середньої школи*, (43), 223–229. http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSH_2014_43_44
- Перетяга, Л.Є., (2014). Теоретичні засади формування голосової культури майбутнього вчителя : *монографія*. Харків : Планета-Принт, 312 с.
- Пехота, Л. (2003). Професійна підготовка майбутнього педагога в системі виховної роботи університету. *Педагогічні науки*, (15), 41–45. <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2003/28-15-6.pdf>
- Про вищу освіту*. Закон України № 1556-VII (2014) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Про загальну середню освіту*. Закон України № 2315-IX (2022) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2315-20#Text>
- Про затвердження Державної програми «Вчитель»*, № 379 (2002) (Україна). https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/3243/

Про національну доктрину розвитку. Закон України № 347 (2002) (Україна) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>

Про освіту. Закон України № 2145-VIII (2017) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>

Прядко, О. (2012). Вплив особистості педагога-вокаліста на процес співацького розвитку студентів музично-педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. 127–130. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9585/Pryadko.pdf?sequence=1>

Семиченко, В. (2007). Проблеми і пріоритети професійної підготовки. *Педагогічний дискурс*, (1), 119–127.

Тарасевич, Н. (2012). Педагогічна майстерність у вимірах суб'єктного підходу до професійної діяльності вчителя. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*, (36), 43–47. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2012_1

Шидловська, Т.А., (2011). *Функціональні порушення голосу*. Київ, Логос, 523 с.

REFERENCES

Hazlett, D. E., Duffy, O. M., & Moorhead, S. A. (2011). Review of the impact of voice training on the vocal quality of professional voice users: implications for vocal health and recommendations for further research. *Journal of voice : official journal of the Voice Foundation*, 25(2), 181–191. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2009.08.005> [in English]

Martin, S., Darnley, L., (2005). *Theteach in gvoice*. Whurr Publisher, 192 p.

Morrow, S. L., & Connor, N. P. (2011). Comparison of voice-use profiles between elementary classroom and music teachers. *Journal of voice : official journal of the Voice Foundation*, 25(3), 367–372. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2009.11.006> [in English]

Niebudek-Bogusz, E., & Sliwińska-Kowalska, M. (2006). Ocena przydatności analizy akustycznej z zastosowaniem próby obciążeniowej w diagnostyce chorób zawodowych narządu głosu [Applicability of voice acoustic analysis with vocal loading test to diagnostics of occupational voice diseases]. *Medycyna pracy*, 57(6), 497–506. [in English]

Vilkman E. (2004). Occupational safety and health aspects of voice and speech professions. *Folia phoniatica et logopaedica : official organ of the International Association of Logopedics and Phoniatics (IALP)*, 56(4), 220–253. <https://doi.org/10.1159/000078344> [in English]

Barakhtyan, M. (2018). Rol' rytorychnoyi osvity u formuvanni komunikatyvnoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya [The role of rhetorical education in the formation of communicative competence of the future teacher]. *Pedahohichni nauky*, (139), 20–25. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24327/Barakhtyan.pdf?sequence=1> [in Ukrainian]

Barbina, YE. (2012). Mystetstvo modelyuvannya vykladachem VTNZ uspikhu profesiyno-pedahohichnoyi diyal'nosti u protsesi pidvyshchennya profesiynoyi kompetentnosti [The art of modeling the success of professional and pedagogical activity by the teacher of VTN in the process of increasing professional competence]. *Naukovyy visnyk Pivdenoukrayins'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushyns'koho*, 7-8. http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2012_7-8_20

Bekh, I. (2018). Osobystist' na shlyakh do dukhovnykh tsinnostey [Personality on the way to spiritual values]. «Bukrek». https://lib.iitta.gov.ua/717891/1/Osobystist'_na_shlyakh_do_dukhovnykh_tsinnostey.pdf [in Ukrainian]

Boyko, A. L. (2009). Naukovo-metodychnyy suprovid profesiyno-pedahohichnoyi pidhotovky vchytelya [Scientific and methodical support of professional and pedagogical teacher training]. *Pedahohichni nauky*, (2), 55-63. <http://surl.li/kkgsq> [in Ukrainian]

Havrylenko, L. M. (2012). Vokal'no-metodychni pryntsypy navchannya ditey spivu za M. Leontovychem [Vocal-methodical principles of teaching children to sing according to M. Leontovich]. *Pedahohichna osvita: teoriya i praktyka*, (12), 310-313. <http://surl.li/kkgsv> [in Ukrainian]

Hlaskova, I. Ya. (2004). Pidhotovka maybutn'oho vchytelya do orhanizatsiyi navchal'noho dialohu v profesiyniy diyal'nosti [Preparation of the future teacher for the organization of educational dialogue in professional activities]. *Avtoreferat dys. kand. ped. nauk: Berdyans'kyi natsional'nyy derzh. un-t.–Kharkiv*. [in Ukrainian]

Huziy, N. V. (2007). Katehoriya profesionalizmu v teorii i praktytsi pidhotovky maybutn'oho pedahoha [The category of professionalism in the theory and practice of training the future teacher]. *Natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni MP Drahomanova*. Kyiv. [in Ukrainian]

Zyazyun, I. (2013). Istorychni vytoky psykholohichnoyi pedahohiky [Historical origins of psychological pedagogy]. *Ridna shkola*, (11), 3–12. http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2013_11_3 [in Ukrainian]

Kazyuk, L.N.(2019). Funktsional'ni porushennya holosu (FPH) [Functional voice disorders (FVG)]. *Praktychna medytsyna*, 6 serpnya. <https://www.seaclinic.ks.ua/praktika/funktsionalni-porushennya-golosu-fpg.html> [in Ukrainian]

Kaps'ka, A. Y. (2010). Deyaki aspekty profesiynoyi pidhotovky sotsial'nykh pedahohiv i sotsial'nykh pratsivnykiv [Some aspects of professional training of social teachers and social workers]. *Visnyk Hlukhivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. O. Dovzhenka*. Seriya: Pedahohichni nauky, (15), 12-16. [in Ukrainian]

Lavrova, Ye. V. (2007). Istorychnyy aspekt problemy vyvchennya holosu i yoho patolohiyi ta yiyi suchasnyy stan [The historical aspect of the problem of studying the voice and its pathology and its current state]. *Lohopediya. Osnovy fonopediyi*. Hlava 1. <http://um.co.ua/14/14-3/14-38755.html> [in Ukrainian]

Lozova, V. (2002). Pedahohichna pidhotovka vykladachiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv [Pedagogical training of teachers of higher educational institutions]. *Pedahohika ta psykholohiya*, (21), 60–63. [in Ukrainian]

Otych, O. (2014). *Osnovy pedahohichnoyi maysternosti vykladacha profesiynoyi shkoly* [Basics of pedagogical skill of a professional school teacher]. Polihrafichno-vydavnychy tsestr TOV «Imeks-LTD». https://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_otich_kieb-2.pdf [in Ukrainian]

Pal'shkova, I. (2014). Pidhotovka vchytelya v konteksti suchasnoyi humanistychnoyi osvitynoyi paradyhmy [Teacher training in the context of the modern humanistic educational paradigm]. *Pedahohika vyshchyyi ta seredn'oyi shkoly*, (43), 223–229. http://nbuv.gov.ua/ujrn/pvssh_2014_43_44 [in Ukrainian]

Peretyaha, L.YE., (2014). Teoretychni zasady formuvannya holosovoyi kul'tury maybutn'oho vchytelya : *monohrafiya* [Theoretical foundations of the formation of the voice culture of the future teacher: monograph]. Kharkiv : Planeta-Prynt, 312 s. [in Ukrainian]

Pyekhota, L. (2003). Profesiyna pidhotovka maybutn'oho pedahoha v systemi vykhovnoyi roboty universytetu [Professional training of the future teacher in the educational system of the university]. *Pedahohichni nauky*, (15), 41–45. <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2003/28-15-6.pdf> [in Ukrainian]

Pro vyshchu osvitu. Zakon Ukrayiny [About higher education. Law of Ukraine] № 1556-VII (2014) (Ukrayina). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian]

Pro zahal'nu serednyu osvitu. Zakon Ukrayiny [On general secondary education, Law of Ukraine] № 2315-IX (2022) (Ukrayina). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2315-20#Text> [in Ukrainian]

Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi prohramy «Vchytel'» [On approval of the State program «Teacher»], № 379 (2002) (Ukrayina). https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/3243/ [in Ukrainian]

Pro natsional'nu doktrynu rozvytku. Zakon Ukrayiny [On the national doctrine of development, Law of Ukraine] № 347 (2002) (Ukrayina) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> [in Ukrainian]

Pro osvitu. Zakon Ukrayiny [On education, Law of Ukraine] № 2145-VIII (2017) (Ukrayina). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> [in Ukrainian]

Pryadko, O. (2012). Vplyv osobystosti pedahoha-vokalista na protses spivats'koho rozvytku studentiv muzychno-pedahohichnykh spetsial'nostey vyshchyykh navchal'nykh zakladiv [The influence of the personality of the teacher-vocalist on the process of singing development of students of musical and pedagogical specialties of higher educational institutions]. 127–130. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9585/Pryadko.pdf?sequence=1> [in Ukrainian]

Semychenko, V. (2007). Problemy i priorityty profesiynoyi pidhotovky [Problems and priorities of professional training]. *Pedahohichnyy diskurs*, (1), 119–127. [in Ukrainian]

Tarasevych, N. (2012). Pedahohichna maysternist' u vymirakh sub'yektnoho pidkhodu do profesiynoyi diyal'nosti vchytelya [Pedagogical skill in the dimensions of the subject approach to the teacher's professional activity]. *Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho derzhavnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho*, (36), 43–47. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2012_1 [in Ukrainian]

Shydlovs'ka, T.A., (2011). *Funktsional'ni porushennya holosu* [Functional voice disorders]. Kyiv, Lohos, 523 s. [in Ukrainian]

Надійшла до редакції / Received: 25.08.22
Рекомендовано до друку / Accepted: 14.10.2022

DOI 10.34142/27091805.2022.3.02.03

© *Lyudmyla Peretyaha*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University

Kharkiv, Ukraine

email: leperetyagavvmakarov@gmail.com<https://orcid.org/0000-0002-3686-2601>**THE STRUCTURE OF THE DEVELOPMENT
OF VOICE CULTURE OF FUTURE TEACHER
(Theoretical and methodological aspect)**

The purpose of the article essence of the voice culture of the future teacher and reveals the structure, which is represented by the unity of four interconnected structural blocks: professional (pedagogical), technical, hygienic, psychological.

Methods and methodology. The article used a set of methods typical for research of a similar level, namely: the descent from the abstract to the concrete, a systemic, structural-activity approach; method of scientific knowledge, comparison.

The novelty lies in the holistic identification of functional components that ensure the implementation of the structural components of voice culture, and their selection reveals the procedural side of this issue.

Results. It was established that voice culture has a complex structure, which is represented by the unity of four interrelated blocks: professional and pedagogical, which ensures the full disclosure of voice capabilities of representatives of pedagogical professions with a large voice load (teacher); technical unit, which forms a “technical base” for active vocal use and ensures preparation of the vocal apparatus for increased vocal load; hygienic unit, which maintains the vocal apparatus in a healthy and functional state; psychological block, which is aimed at achieving mutual understanding with others (subjects of the pedagogical process) by taking into account the peculiarities of voice formation. The selected structural blocks are represented by the unity of four universal components for each structural block: motivational-axiological, cognitive, activity-practical and reflective. The named components reflect the sequence of the structure of the vocal culture blocks we have selected. Based on the specificity of the teacher’s activities and the variability of his relationships, the main functions are defined: cognitive, gnostic, value-oriented, prognostic-oriented, prognostic-prophylactic, communicative, developmental-educational, energetic, distributional, protective, reflexive-corrective.

Conclusions. A teacher’s mastery of voice culture allows reducing the negative impact of factors of professional activity on the state of the teacher’s vocal apparatus. At the same time, it allows you to maintain the state of the vocal apparatus in a healthy and functional state, through technical improvement through mastering effective techniques for its use depending on the tasks and conditions of professional activity. It can be assumed that the development of vocal culture helps to achieve better interaction with others and with minimal consequences for the condition of one’s vocal apparatus.

Keywords: voice, speech voice, voice disorders, prospective teachers, voice culture, structural blocks, structural and functional components, professional training.